

«Όψεις της Ιστορίας και της ιστορικής εμπειρίας στο μυθιστόρημα της
μεταπολίτευσης: 1974-2000»

Βασική θεματική της προτεινόμενης διατριβής θα αποτελέσει η ανίχνευση των διαφορετικών μορφών που προσλαμβάνει η ιστορική μνήμη και εμπειρία στο μυθιστόρημα της μεταπολιτευτικής περιόδου. Ένα ενδιαφέρον ερώτημα που θα απασχολήσει την έρευνά μας είναι αν η στροφή που παρατηρείται στην επανεξέταση και την χρήση της ιστορίας, καθώς και ο αυξανόμενος όγκος των ιστορικών μυθιστορημάτων που δημοσιεύονται στα μεταπολιτευτικά χρόνια, πιστοποιεί την αναζήτηση αυτογνωσίας και την επιθυμία επανάκτησης μιας συλλογικής ταυτότητας. Οι ιδεολογικές και κοινωνικές αλλαγές συνδυάζονται με την ανανέωση στις τεχνικές του μυθιστορήματος της εξεταζόμενης περιόδου αντιστικτικά με την παράδοση του μεσοπολεμικού και του μεταπολεμικού (ιστορικού) μυθιστορήματος.

Το χρονικό πλαίσιο των εξεταζόμενων έργων περιορίζεται, όπως δηλώνεται ήδη από τον τίτλο, στα χρόνια 1974-2000, και υπαγορεύεται από δύο καθοριστικά ιστορικά γεγονότα: το τέλος της δικτατορίας των συνταγματαρχών και το τέλος του 20^{ου} αιώνα. Θα γίνει μία προσπάθεια προσέγγισης και ειδικού προσδιορισμού της Ιστορίας και της ιστορικής εμπειρίας, έτσι όπως αυτή διαγράφεται σε ένα φάσμα μυθιστοριογράφων (ενδεικτικά: Βαλτινός, Κουμανταρέας, Ζέη, Βλάχος, Θέμελης, Πανσέληνος, Δούκα, Γαλανάκη, Κακούρη, κ.α.) στα έργα των οποίων κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η ιστορική μυθοπλασία. Μέσα από το πρίσμα της ανανεωμένης ιστορικής αφήγησης, θα επιχειρηθεί η κατανόηση και ο εντοπισμός των συνιζήσεων της μεταπολιτευτικής ιστορικής (μετά)μυθοπλασίας, δημιουργώντας έναν συνεκτικό τοπίο αναφορών. Η έννοια της αναπαράστασης της ιστορικής πραγματικότητας στο μυθοπλαστικό αφήγημα θα αναδείξει το διαρκή επαναπροσδιορισμό των διαφόρων μεθόδων με τους οποίους συγκεραίνεται και προσπαθεί να συνυπάρξει το παρελθόν και η ιστορική μνήμη (βιωμένη ή όχι) με το βιωμένο και ακέραιο παρόν, όπου δηλώνεται όχι μόνο η ρευστότητα και η ποικιλότητα του είδους αλλά και το ευρύ πεδίο πάνω στο οποίο μπορεί να ενταχθεί μία ιστορικοποιημένη αφήγηση.

Συνακολούθως, θα εξεταστεί το ιδεολογικό φορτίο που φέρουν τα εξεταζόμενα έργα – κυρίως μέσα από την εμπειρία του εμφυλίου και της δικτατορίας-, και το οποίο δεν αφήνει ανεπηρέαστη γενικότερα τη λογοτεχνική παραγωγή και ειδικότερα τα μυθιστορήματα που θεματοποιούν ή δομούνται με βάση την ιστορική εμπειρία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα εξεταστεί σε ποιο βαθμό και με ποιους τρόπους, δημιουργείται ένα είδος της αφήγησης που αξιοποιεί και ιστορικά εργαλεία.

Παράλληλα, θα εξεταστεί κατά πόσο η εντυπωσιακή παρουσία γυναικών συγγραφέων επηρεάζει και την αφήγηση, αλλά και την ανάδειξη γυναικείων προσώπων στο μυθιστόρημα της μεταπολίτευσης. Η αυξανόμενη παρουσία των γυναικείων φωνών εντοπίζεται όχι μόνο στη συγγραφή εν γένει αλλά και ειδικότερα στο είδος του ιστορικού μυθιστορήματος: καθώς η γυναικεία ταυτότητα από τα χρόνια της δικτατορίας και έπειτα διαμορφώνει τη δική της πορεία, αποκτά ενεργότερο ρόλο στα κοινά, αλλά και επαναπροσδιορίζει τον ίδιο της τον εαυτό πρωτίστως απέναντι στο κοινωνικό σύνολο και το έτερο φύλλο και συνακολούθως απέναντι στην ιστορική πραγματικότητα.

Αξιοποιώντας στοιχεία από τη σύγχρονη πολιτισμική θεωρία, τη θεωρία της πρόσληψης και του νέου ιστορικισμού, θα επικεντρωθούμε στο πως αναδύεται η ιστορική μνήμη μέσα από το πρίσμα της γυναικείας γραφής, η οποία αποτελεί βασικό φορέα ανανέωσης του είδους (Γαλανάκη, Δούκα, κ.α.). Κρίσιμο είναι να μελετηθεί κατά πόσο στα κείμενα αυτά υπάρχουν καινοτόμα στοιχεία τόσο στο επίπεδο της θεματικής όσο και της αφηγηματικής τεχνικής.

Πεδίο έρευνας: τα ίδια τα έργα, κριτικές εφημερίδων και περιοδικών, βιβλιογραφία της κριτικής πρόσληψης των μυθιστορημάτων, συνεντεύξεις με τους δημιουργούς, στο μέτρο του δυνατού.

Theodoraki Aggelina

“Aspects of History and Historical Experience in the Novel of the
Regime-Change era: 1974-2000”

The main subject of the proposed dissertation is the detection of the different forms that memory and experience of history assumes in the novel of the regime change era in Greece. An interesting question that will concern our research is whether the shift in the re-examination and use of history, as well as the growing volume of published historical novels in these years, attests the search for self-knowledge and the desire to reobtain a collective identity. The ideological and social changes that occur during this period, are combined with the renewal in the techniques of the novel, in contrast to the tradition of the interwar and post-war (historical) novel.

The time frame of the examined works is limited —as stated in the title— to the years 1974-2000, and is dictated by two decisive historical events: the end of the military dictatorship and the end of the 20th century. An attempt will be made to approach and specifically designate History and historical experience, as it is depicted in a range of novelists (i.e.: Valtinos, Koumandareas, Zei, Vlachos, Themelis, Panselinos, Douka, Galanaki, Kakouri, Triandafyllou et. al.). Through the prism of the renewed historical narrative, we will try to understand and identify the convergence of historical (meta)fiction, which creates an undivided scope of references. The concept of the representation of historical reality in fictional narrative will highlight the constant redefinition of the various methods by which the past and historical memory (experienced or not) try to coexist with the lived and intact present, where not only a renewal of the genre is emerging, but also the diversity of the same genre into the wide field on which a historicized narrative can fit.

Consequently, we will examine the ingrained ideology in the novels – mainly through the experience of the Civil War (1946-1949) and Dictatorship (1967-1974) that are themed or structured based on historical experience. At the same time, it will be examined whether the impressive presence of women writers influences the narration of the novel of the regime change era. The growing presence of women's

voices is found not only in the general literary fiction, but also in the genre of historical fiction in particular; as the female identity tries to form its own scheme in the years following the end of the dictatorship, it acquires a more active role in the commons, while it redefines itself primarily towards the whole social community and the opposite gender and then towards the historical reality. Utilizing methodological tools from modern cultural theory, the reception theory and new historicism, we will focus on the way historical memory emerges through the prism of women's writing, which is a key player in the renewal of the genre (Galanaki, Douka, et. al.). It is crucial to study if these texts contain innovative elements at the level of both thematic and narrative technique.

Field of research: the novels themselves, newspaper and magazine articles, bibliography of the critical reception of the novels, interviews with the creators (if possible).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Κείμενα-Πηγές:

- Βαλτινός Θ., *Στοιχεία για τη δεκαετία του '60*, Αθήνα, Νεφέλη, 1989.
- Γαλανάκη Ρ., *Η βίος του Ισμαήλ Φερικ Πασά*, Αθήνα, Άγρα, 1989.
- Γρηγοριάδης Θ., *Τα νερά της χερσονήσου*, Αθήνα, Κέδρος, 1998.
- Δούκα Μ., *Ένας Σκούφος από Πορφύρα*, Αθήνα, Κέδρος, 1994.
- Θέμελης Ν., *Η αναζήτηση*, Αθήνα, Κέδρος, 1998.
- Θέμελης Ν., *Η ανατροπή*, Αθήνα, Κέδρος, 2000.
- Πανσέληνος Α., *Ζαΐδα ή η καμήλα στα χιόνια*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1996.
- Τριανταφύλλου Σ., *Το εργοστάσιο των μολυβιών*, Αθήνα, Πατάκης, 2000.

Δευτερογενής Βιβλιογραφία:

- Ακριτίδου Μ., *Όψεις του παρελθόντος του νέου ελληνισμού στο σύγχρονο νεοελληνικό μυθιστόρημα: Αφηγηματική τροπικότητα και ιστορική ποιητική*, Edition Romiosini.
- Αποστολίδου Β., *Λογοτεχνία και Ιστορία στη μεταπολεμική Αριστερά. Η παρέμβαση του Δημήτρη Χατζή 1947-1981*, Αθήνα, Πόλις, 2003.
- Αποστολίδου Β., *Ιστορική πραγματικότητα και νεοελληνική πεζογραφία (1945-1995)*, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1997.
- Αργυρίου Α., *Αναμνηλαφήσεις σε δύσκολους καιρούς*, Αθήνα, Κέδρος 1986.
- Κόκορης Δ., *Ιστορία και λογοτεχνία*, Αθήνα, Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη, 2005.
- Λιάκος Α., *Πως το παρελθόν γίνεται ιστορία*, Αθήνα, Πόλις, 2007.
- Πολίτη Τ., *Δοκίμια για το ιστορικό μυθιστόρημα – Σταθμοί στην εξέλιξη του είδους – Δοκίμια για τους Walter scott, Charles Dickens, Patrick Suskind*, Αθήνα, Άγρα, 2004.
- Ραυτόπουλος Δ., *Εμφύλιος και Λογοτεχνία*, Αθήνα, Πατάκης, 2012.

- Τζιόβας Δ., *Ο άλλος εαυτός. Ταυτότητα και κοινωνία στη νεοελληνική πεζογραφία*, Αθήνα, Πόλις, 2007.
- Χατζηβασιλείου Β., *Η κίνηση του εκκρεμούς. Άτομο και Κοινωνία στη νεότερη ελληνική πεζογραφία: 1974-2017*, Αθήνα, Πόλις, 2018.
- Bart S., *Η στροφή προς το παρ(ελθ)όν. Ορίζοντες του ιστορικού μυθιστορήματος (1935–1950) στην Ελλάδα*, Edition Romiosini.
- Frisch M., *A Shared Authority: Essays on the Craft and Meaning of Oral and Public History*, The State University of New York Press, 1990.
- Groot J., *The Historical Novel*, London and New York, Routledge, 2009.
- Hutcheon L., *The Poetics of Post Modern. History, Theory, Fiction*, London and New York, Routledge, 1989.
- Lucaks G., *The Historical Novel*, University of Nebraska Press, Lincoln and London, 1983.
- Mansoni A., *On the Historical Novel*, University of Nebraska Press, Lincoln and London, 1984.
- White H., *Metahistory. The Historical Imagination in Nineteenth Century Europe*, Βαλτιμόρη και Λονδίνο, The Johns Hopkins University Press, 1973.
- Williams R., *Κουλτούρα και ιστορία* (μτφρ. Βενετία Αποστολίδου), Αθήνα, Γνώση, 1994.